

Protokoll fra møte i Hovedkomiteen i VKM tirsdag 11. oktober 2005 kl 1030-1600

Fra Hovedkomiteen:

Åshild Krogdahl (møteleder), Hilde Kruse, Ingolf Nes, Jan Alexander, Janneche Utne Skåre, Wenche Farstad, Leif Sundheim, Lene Frost Andersen, Øyvind Lie

Forfall

Bjørn Næss, Anne-Katrine Lundebye Haldorsen, Georg Kapperud, Erik Dybing, Judith Narvhus, Margareta Haugen

Fra sekretariatet til VKM:

Kirstin Færden, Siamak Yazdankhah, Elin Thingnæs, Tor Øystein Fotland, Marie Louise Wiborg, Anne Finstad, Bente Mangschou, Ingfrid Slaatto Næss og Beate Furuto Folgerø (ref.)

Observatører:

Guro Skarstad, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, var til stede under sakene 1-3.

Forkortelser benyttet i protokollen:

FG	Faggruppe
FG1:	Faggruppen for Hygiene og smittestoffer
FG2:	Faggruppen for Plantehelse, plantevernmidler og rester av plantevernmidler
FG3:	Faggruppen for GMO
FG4:	Faggruppen for Tilsetningsstoffer, aroma, matemballasje og kosmetikk
FG5:	Faggruppen for Forurensninger, naturlige toksiner og medisinrester i matkjeden
FG6:	Faggruppen for Fôr til terrestriske og akvatiske dyr
FG7:	Faggruppen for Ernæring (human), dietetiske produkter, ny mat og allergi
FG8:	Faggruppen for Dyrehelse og dyrevelferd (dyrevern)
HK	Hovedkomité
MT	Mattilsynet
VKM	Vitenskapskomiteen for mattrygghet

Sak 1 Konstituering av møtet (habilitet, oppfølgings saker)

Det var ingen kommentarer til innkallingen. Ingen av medlemmene meldte seg inhabile til noen av sakene på dagsordenen.

Oppfølging av saker fra forrige møte:

Sak 2. 240505 Saken ble oversendt til EFSA innen fristen.

Sak 3. 240505 Den endelige risikovurderingen ble oversendt til Mattilsynet 10. juni.

Sak 4. - 7. 240505 Sakene ble tatt opp som egen sak på dette møtet.

Sak 8. 240505 Tas opp på et senere tidspunkt

Sak 9, 10, 12, 13 og 15. 240505 Ingen ytterligere oppfølging

Sak 11. 240505 Alle de nye medlemmene er nå på plass, sammensetningen av komiteen er kunngjort på VKMs web-sider. HK får tilsendt en oversikt over de nye medlemmene.

Sak 14. 240505: TTC-prinsippet: En arbeidsgruppe med representasjon fra FG4 og FG5 har sitt første møte 18.10.

Det ble etterlyst en protokoll fra møtet 2. september. Forslag til en kort protokoll sendes ut til høring i løpet av kort tid.

Sak 2 Helse- og miljøvurdering knyttet til antibiotika-resistensgener i GMO

Åshild Krogdahl la frem en oversikt over hva som hadde skjedd i saken siden det ekstraordinære møtet 2. september, som beskrevet i saksframlegget.

Medlemmer i HK ga følgende forslag og innspill til denne saken. (Vedtakene er samlet i de etterfølgende avsnitt):

1. Det ble foreslått å endre overskriften: "Bakgrunn for rapporten" til "Innhold i ad hoc-gruppens rapport". Overskriften "Disposisjon av rapporten" foreslås strøket. Overskriften "Rapportens konklusjoner" endres til "Hovedkomiteens presiseringer vedrørende ad hoc-gruppens rapport".
2. Det ble foreslått å endre overskriftsnivåene slik at disposisjonen av dokumentet kommer mer tydelig frem, herunder et forslag om å nummerere avsnitt og kapitlene.
3. De alternative formuleringsforslag som var framlagt vedrørende "Resistensmekanismer og prevalens av ARMG-homologi i bakteriepopulasjoner", Gruppe I, s 4-5, ble inngående diskutert.
4. De alternative formuleringsforslag som var framlagt vedrørende "Resistensmekanismer og prevalens av ARMG-homologi i bakteriepopulasjoner", Gruppe II, s 5-6 er svært like. En dekkende formulering bør utarbeides av sekretariatet.
5. Det uheldige i at Hovedkomiteen har måttet behandle denne saken før ad hoc-gruppens endelige rapport foreligger, ble presisert av flere.

Vedtak:

1. Forslaget ble vedtatt

2. Sekretariatet endrer layout av dokumentet slik at disposisjonen kommer tydeligere frem.
3. Et nytt alternativ ble utarbeidet i møtet¹ og vedtatt i HK.
4. Hovedkomiteen støttet forslaget.
5. Det ble konkludert at det var viktig at Hovedkomiteen ferdigstilte sitt arbeid på dette møtet. Prosessen i saken bør imidlertid gjennomgå i ettertid med sikte på å unngå komme i en tilsvarende situasjon i framtiden.

Sak 3 Helhetssyn på fisk

Janneche Utne Skåre la frem saken på vegne av ad hoc gruppen. Hun startet med å si at arbeidsforholdene i gruppen har vært svært gode, medlemmene har stått på, og alle har arbeidet hardt.

Det har vært et poeng for ad hoc-gruppen å vektlegge ”nytte”-perspektivet fremfor ”risiko”-perspektivet fordi det hittil har vært mye fokus på risiko. Ad hoc-gruppen ønsker å bidra til en bedre balanse i dette forholdet.

Skåre bemerket at det naturligvis er nødvendig med en språk- og layoutmessig gjennomgang av dokumentet før det ferdigstilles.

Den norske rapporten har en styrke i forhold til andre utredninger (EU, UK, Danmark) fordi det eksisterer et godt kunnskapsgrunnlag i Norge om innbyggernes kosthold.

Skåre ga en gjennomgang av rapportens disposisjon og bakgrunnen for den.

Medlemmer i HK ga følgende innspill til denne saken:

- Ad hoc-gruppen ble berømmet for sitt arbeid; mye arbeid er nedlagt, og rapporten har hatt en god tilnærming, er gjennomarbeidet og er satt sammen på en svært god måte.
- Mye redaksjonelt arbeid gjenstår. Strukturen gjør at det kan bli litt mye gjentakelser, det bør ryddes i dette ved redaksjonell gjennomgang.
- Det vil være en fordel med en noe mer mekanistisk tilnærming til ”nytte”-aspektet
- Risikoberegninger spesielt for barn savnes. Forslag om å ta inn i rapporten noe om markedsføringen av påleggsprodukter av fisk mot barn ble fremsatt.
- Forslag om å flytte kapittel 9 først i dokumentet ble framsatt. Dette vil gi et større fokus på nytteaspektet. Et annet forslag i denne retning var å legge avsnittene hvor det presenteres fakta om fisk i kostholdet, tidligere i rapporten.
- Pass på at kvalifiserende ord som ”lite”, ”mye”, ”dårlig” tas ut.
- Dokumentere generelle påstander som for eksempel at fisk er en god kilde til næringsstoff XX i Norge.

---

¹**Gruppe I ARMG.** Litteraturstudier viser at *nptII*-genet forekommer kun sporadisk i miljøet og i kliniske isolater. Høyere forekomst kan muligens finnes i gjødsel i enkelte land da bruken av neomycin og kanamycin i husdyrbruk varierer mellom de ulike land. Fenotypiske resistensdata som er innsamlet fra husdyr i Norge siden 1997 tilsier en svært lav andel av undersøkte *E. coli* med *nptII*-genet. Pga det høye bakterieantallet i et enkeltindivid vil *nptII*-genet, der det er tilstede, kunne finnes i mange bakterier. Dataene er ufullstendige, men nivåene i Norge ser ut til å være omtrent som i andre europeiske land. Det er behov for mer informasjon om forholdene i Norge.

- Behov for bedre beskrivelse av kostholdsundersøkelsesmetodikken i Fisk&Viltundersøkelsen.
- Spørsmål om hvordan de ulike faggruppene skal involveres i arbeidet. Spørsmålet ble diskutert, og komiteen konkluderte med at ad hoc-gruppen og faggruppene bør stå fritt i å avgjøre hvor mye de ulike faggrupper bør involveres i arbeidet med de forskjellige kapitlene.
- Vedrørende avsnittet om smittestoffer: det komme tydeligere frem at risikoen her er helt avhengig av fiskens prosessering.
- Spørsmål om det er relevant å inkludere aspekter vedrørende holdninger til fiske og fisk som mat, dvs holdninger knyttet til dyrevelferdaspektet, ble reist.
- Kapittel 3 bør ikke foregripe konklusjoner som kommer senere i dokumentet, eventuelt bør dette inngå i konklusjonskapittelet.
- Det ble reist spørsmål om det bør inkluderes noe om resultater fra forskning på andre komponenter enn næringsstoffer som kan være gunstige ved inntak av fisk?
- Medlemmene av komiteen ble bedt om å sende sine enkeltkommentarer elektronisk til sekretariatet (mlw@fhi.no).

Vedtak:

Ad hoc-gruppen tar innspillene fra HK til etterretning.

Sak 4 Utredning av helsemessige konsekvenser ved bruk av søtstoffer i stedet for sukker i leskedrikker og saft

Ad hoc gruppens leder Lene Frost Andersen ga en rask orientering om hvor langt arbeidet har kommet. Gruppen jobber med den teoretiske delen av rapporten. Beregningene har man ikke kunnet starte på siden Mattilsynet ennå ikke har kommet med datagrunnlaget som er nødvendig for utføre arbeidet. De manglende dataene gjør at hele arbeidet blir forsinket, og ferdigstillelse blir derfor etter årsskiftet.

Vedtak:

Statusrapport fra ad hoc gruppen tas til etterretning.

Sak 5 Utvikling av generelle eksponeringsmodellverktøy

Fem av faggruppene har kommet med innspill som tas inn i gruppens arbeid, fortsatt mangler innspill fra tre grupper. Det skal være et møte i begynnelsen av november der tre av ad hoc-gruppens medlemmer skal gjennomgå innspillene og bestemme veien videre.

Vedtak:

Statusrapport fra ad hoc gruppen tas til etterretning.

Sak 6 Orientering om arbeidet i faggruppene

Planlagt erfaringsoppsummering flyttes til neste møte og tas i sammenheng med sak om budsjett og årsplan for 2006.

Faggruppe 1:

RV vedrørende bruk av upasteurisert melk ferdigstilles i løpet av november. Arbeidet er et eksempel på et godt samarbeid mellom Mattilsynet og VKM. Saken utarbeides av en arbeidsgruppe og sluttbehandles i faggruppen. Selvinitiert oppgave på *Yersinia* i matkjeden ble ferdigstilt i sommer. I etterkant har Mattilsynet tatt initiativ til ytterligere kartlegging av dette problemet. Dette viser at det var nyttig at VKM har utarbeidet RV. Risiko knyttet til innførsel av valper som ikke er vaksinert mot Rabies ble ferdigstilt i sommer. RV av *Salmonella* i fiskefôr er også initiert av Faggruppen. Dette arbeidet er nesten ferdig. Nå har imidlertid Mattilsynet bestilt en vurdering på *Salmonella* i fiske- og landdyrfôr. Faggruppen ønsker derfor å bruke RV som allerede er utarbeidet som en delrapport inn i den totale RV. Denne saken vil berøre flere faggrupper og bør derfor gå ut fra HK. Det er naturlig at saken forankres i Faggruppe 1 siden den allerede har behandlet saken. Faggruppen har også fått to nye saker: *Listeria* i sushi og Bacitracin i avløpsslam.

Faggruppe 2:

Faggruppen har fått 3 nye medlemmer; Steinar Øvrebø (Arbeidsmiljøeksponering), Edgar Rivedal (Gentoksikologi og kreft) og Line Emilie Sverdrup (Terrestrisk økotoksikologi).

Plantevernmidler: Faggruppen har ferdigbehandlet 6 saker, 4 under behandling. Mattilsynet har 14 saksbehandlere på plantevernmidler som leverer gode dokumenter til faggruppen. På plantehelseområdet kommer det få saker og der bør kanskje faggruppen være mer aktiv med egeninitierte oppgaver. Det er mulig faggruppen vil motta bestilling av risikovurderinger av pærebrann og *Phytophthora ramorum* greinvisning i nærmeste framtid, men Mattilsynet har foreløpig vært nokså usikre på dette.

Faggruppe 3:

Faggruppen har fått 2 nye medlemmer; Sonja Klemsdal (Molekylærbiologi i planter) og Vibeke Thrane (Toksikologi).

De fleste sakene som faggruppen arbeider med, er søknader om produkter som Faggruppen har behandlet tidligere. Her har gruppen en "oppskrift" for hvordan vurderingen skal skrives, men det er likevel arbeidskrevende. I tillegg til søknadene har faggruppen arbeidet med kommentarer til to dokumenter fra EFSA som angår retningslinjer for risikovurdering på GMO-området. Her har faggruppen kommet med en del kommentarer; noen av kosmetisk natur, men også noen prinsipielle kommentarer. Det foreligger nå to søknader om bruk av antibiotikaresistensmarkørgener. Arbeidet med slike saker vil bli betraktelig enklere hvis VKM lykkes i å utarbeide et godt generelt dokument (Ref sak 2 på dagens agenda). Gruppen ønsker å etablere to ad hoc-grupper for å utrede egeninitierte oppgaver; DNA-vaksiner og genetiske endringer ved tradisjonell avl.

Faggruppe 4:

Faggruppen har fått 2 nye medlemmer; Mona-Lise Binderup og Knut Helkås Dahl, begge med kompetanse innen toksikologi.

Faggruppen har nylig avsluttet saken om Henna brukt som hårfargemiddel. For tiden arbeider gruppen med tre saker: Migrasjon av 4,4'-metylendianilin (4,4'-MDA) fra kjøkkenredskaper til næringsmiddelsimulant, Risikovurdering av utlekking av andre metaller enn bly, kadmium og barium fra keramiske produkter og Risikovurdering av parabener i kosmetiske produkter. Faggruppen har avventet nye data fra kosmetikkindustrien vedrørende parabensaken, og disse er nå nylig mottatt. Risikovurdering av bruken av dietylftalat i kosmetiske produkter er nesten ferdigstilt og vil bli oversendt Mattilsynet så raskt som mulig.

Faggruppe 5:

Faggruppen har fått 1 nytt medlem; Gunnar Sundstøl Eriksen (Toksikologi).

Faggruppen har hatt stor arbeidsbelastning, mange og tunge saker. To saker er avsluttet i sommer; Risikovurdering av PBDE og Vurdering av nye resultater fra fisk i Mjøsa. For tiden arbeider faggruppen med to saker; Vurdering av nye resultater Sørfjorden, denne saken omhandler kvikksølv i torsk, og Grunnlag for å vurdere sjømat fra forurensede havner og fjorder. Begge disse sakene vil være grunnlag for Mattilsynets kostholdsråd. To nye saker er på trappene: en kommentering av en rapport fra SFT om organiske miljøgifter og en risikovurdering av avløpsslam. Denne siste saken tas opp under eventuelt.

Faggruppe 6:

Faggruppen var ikke representert på møtet. Faggruppen fikk et nytt medlem i suppleringsrunden; Bjørn Munro Jenssen som har spesialkompetanse på miljøeffekter.

Faggruppe 7:

Faggruppen har svært mye arbeid med berikningssaker. For tiden vurderer faggruppen en ny modell for berikning som eventuelt kan brukes som grunnlag for dette arbeidet. Det foreligger nå 17 søknader om berikning som skal behandles. Denne behandlingen avventer vurderingen av berikningsmodellen. Arbeidsgruppen for dietetiske produkter har behandlet syv produkter som skal sluttbehandles i faggruppen.

Faggruppen har også fått to nye saker på Ny mat: Vurdering av stoffene trehalose og delvis hydrolysert guarkjernemel som nye næringsmidler.

Faggruppe 8:

Faggruppen har fått 2 nye medlemmer; Paul Steinar Valle (epidemiologi) og Jon Martin Arnemo (Vilt i arktiske områder). Disse har tilført faggruppen en viktig styrke på dyrehelse-siden.

Vurdering av potensielle smitteveier for *Gyrodactylus salaris* og Risikovurdering av fôr til pelsdyr er nettopp avsluttet. Fôr-saken er utarbeidet av en bredt sammensatt ad hoc-gruppe. For tiden har faggruppen 2 store saker: Dyrevernmessige konsekvenser ved avhorning og kastrering av kje og kalv og en helhetssvurdering av produksjon av 0-årssmolt. Faggruppeleder og sekretær har vært i møte med Mattilsynet angående en mulig sak med hensyn til risikovurdering av import av tropiske reker fra Hawaii.

Faggruppen berømmer samarbeidet med Mattilsynet, man har en tett og god dialog.

Vedtak:

Orienteringene tas til etterretning.

Sak 7 Orientering fra sekretariatet

Kirstin Færden ga en kort orientering om:

Forrige møte i EFSAs advisory forum:

- Aspartam. EFSA har som prioritert oppgave å se på nye data fra et italiensk forskningsinstitutt så snart de foreligger i bearbeidet form.
- Møte mellom EFSA og de nasjonale Competent Veterinary Officers. Disse var i noen grad ikke tilstrekkelig klare over EFSAs rolle i risikoanalysen.

- BSE i geit ble diskutert, men det kom lite ny informasjon,
- Ulovlige fargestoffer. Det ble spurt om ”MoE”-prinsippet kunne brukes for disse stoffene. EFSA mener dette prinsippet er ikke skal brukes for stoffer som er tilsatt med hensikt.
- Bly i keramikk. Tyskland, Sverige og Norge har bedt EFSA om det er mulig å ta opp denne saken. VKMs risikovurdering på temaet ble lagt ved henvendelsen. Advisory forum kom frem til at representanter fra disse landene burde ha et møte med kommisjonen for å drøfte innholdet i en bestilling til EFSA.

Kurs i mediehåndtering

Det er gått ut en beskjed om at kurs i mediehåndtering arrangeres 17 og 18 november. Det er foreløpig planlagt to 1-dagskurs for 6-7 personer per dag. Kurset skal i første omgang forbeholdes faggruppens ledere eller nestledere eller andre som faggruppen mener har størst behov. Flere kurs vil arrangeres etter behov på et senere tidspunkt. Kursholderne kommer fra Danmark. HK ønsket informasjonen om kurset sendt ut på nytt.

Økonomiske konsekvenser i risikovurderinger

Etter ønske fra Helse- og omsorgsdepartementet har VKM innkalt representanter fra Mattilsynet, VKM og matdepartementene til et møte hvor det skal diskuteres hvordan økonomiske konsekvenser/risikovurderinger skal utredes i forbindelse med risikovurderinger blant annet innenfor plantehelseområdet.

Arbeidsgruppe under EFSA's advisory forum på utveksling av vitenskapelige data mellom EFSA og nasjonale myndigheter

Beate Folgerø, som det norske medlemmet i arbeidsgruppen, ga en kort orientering om arbeidet. Arbeidsgruppen har delt arbeidet i tre prosjekter som skal utrede: 1) Når skal data utveksles (konfidensialitet vs transparens), 2) Hvilke data skal utveksles og 3) Hvordan skal data utveksles (utvikling av felles databaser). Neste møte i arbeidsgruppen er 15. oktober.

Vedtak:

Orienteringene tas til etterretning.

Sak 8 Eventuelt

Risikovurdering av avløpsslam brukt som gjødsel

VKM har mottatt et brev fra Mattilsynet hvor de skisserer et behov for å få risikovurdert avløpsslam brukt som gjødsel. Bakgrunnen for henvendelsen fra Mattilsynet er et brev fra Norsk Landbrukssamvirkes Servicekontor A/S som ber Mattilsynet om å få utført en risikovurdering på avløpsslam brukt i jordbruket.

Siden mye av innholdet i brevet berører Faggruppe 5 ble henvendelsen fra Mattilsynet diskutert på det siste møtet i faggruppen 28. september. Faggruppen kom frem til at bestillingen vil berøre flere fagfelt enn det Faggruppe 5 har ansvar for og foreslår at det settes ned en arbeidsgruppe (Ad hoc-gruppe) med en sammensatt kompetanse for å komme frem til et mandat for arbeidet i samarbeid med Mattilsynet.

Medlemmer i HK ga følgende innspill til denne saken:

Det ble kommentert at mye av denne informasjonen finnes allerede fordi slike utredninger er utført flere ganger tidligere. Sekretariatet ble oppfordret til å samle sammen informasjon om dette som allerede foreligger. Sekretariatet mener at de ikke har nødvendig og riktig

kompetanse og fremholder derfor at det bør oppnevnes en liten ad hoc-gruppe som skal utforme et mandat for oppgaven.

Vedtak:

- Faggruppelidere i VKM som mener at oppdraget berører sitt ansvarsfelt, melder inn aktuelle eksperter til å delta i ad hoc-gruppen til sekretariatet (mlw@fhi.no) innen utgangen av oktober.
- Sekretariatet får ansvar for at det settes sammen en ad hoc-gruppe med riktig kompetanse.
- Ad hoc-gruppen forankres i Faggruppe 5.
- Ad hoc-gruppens første oppgave vil et forprosjekt som har som formål å utrede behovet for en slik risikovurdering.

Neste møte

Møtet 29. november avsluttes med julebord slik som møtet i fjor. Møtet vil bli avholdt på et hotell i Oslo sentrum.

Takk

Åshild Krogdahl takket Planteforsk v/Leif Sundheim for at Hovedkomiteen ble tatt i mot på en så god måte.